

Ірина ЛОКШУК,
orcid.org/0000-0002-3204-4644
аспірантка кафедри історії і теорії мистецтва
Львівської національної академії мистецтв
(Львів, Україна) lokshukirina@gmail.com

ХУДОЖНІ СЕРПАНКОВІ ТКАНИНИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ПОШУКУ

У статті розглянуто питання збереження та популяризації художніх серпанкових тканин сіл Крупове, Берестя, Вільне, Кривиця, Літвиця, Лютинськ, Орв'яниця, Селець, Ясинець Дубровицької міської громади, села Миляч Миляцької сільської громади Рівненської обл. Увагу автора акцентовано на майстрах серпанкового ткацтва другої половини ХХ – початку ХХІ ст. з с. Крупове Уляні Кот, Ніні Дем'янець, Ніні Рабчевській, Ользі Придюк та ін.

Простежено художньо-виражальні засоби, усталені форми виробу, орнаментальними мотивами, технологічні підходи у традиційному народному ткацтві. З'ясовано, що задовольняючи практичні та естетичні потреби людей, художні тканини разом з іншими видами декоративно-прикладного мистецтва виступають важливою складовою частиною формування предметно-просторового середовища. На кожному етапі суспільного розвитку художній рівень тканин значною мірою визначався конкретними історичними умовами життя українського народу, його культурними та побутовими потребами. Технологічні та художні прийоми процесу ткацтва склалися та удосконалювалися століттями, частково зберігаючи до наших днів відгомін різних історичних епох. Результати проведеного нами дослідження закріплюють інформацію про поширення ткацького промислу на рівненському Поліссі. Серед центрів текстильного промислу, функціонуючих донині, акцентуємо увагу на селі Круповому, яке відоме серпанковим ткацтвом.

Автором підкреслено, що майстри серпанкового ткацтва не загромождали візерунком площину виробу, надаючи вбранню певної вишуканості та естетики. Традиційний серпанковий одяг, його стилізація та творча інтерпретація сучасними майстрами та художниками-текстильниками звертають на себе увагу науковців, дослідників, що спонукає до подальших розвідок, виявлення порівняльної характеристики тканин.

Автором статті вивчено та проаналізовано фахові монографії та наукові публікації вітчизняних дослідників у галузі мистецтва та етнографії. Окремим параграфом у статті опубліковані праці дослідників, які розкривають суть та значення серпанкових тканин Рівненщини в ретроспективному трактуванні та сучасній мистецтвознавчій проблематиці ХХІ ст.

Ключові слова: художні тканини України, ткацтво, серпанок, одягова тканина, інтер'єрна тканина, художні особливості, рівненське Полісся, село Крупове.

Iryna LOKSHUK,
orcid.org/0000-0002-3204-4644
PhD Student at the Department of History and Theory of Art
Lviv National Academy of Arts
(Lviv, Ukraine) lokshukirina@gmail.com

ARTISTIC HAZE FABRICS IN SPECIAL LITERATURE AS A SUBJECT OF SCIENTIFIC RESEARCH

The article deals with the issue of preservation and popularization of the artistic haze fabrics of the villages of Krupove, Berestia, Vilne, Kryvytsia, Lyutytsia, Lyutynsk, Orvyanytsia, Selets, Yasinets of the Dubrovitsk urban community, Mylyach village of the Mylyatsk rural community of the Rivne region. The author's attention is focused on the masters of haze weaving of the second half of the 20th – the beginning of the 21st century. from the village Krupove Ulyana Kot, Nina Demyanets, Nina Rabchevska, Olga Prydyuk and others.

Artistic and expressive means, established forms of the product, ornamental motifs, technological approaches in traditional folk weaving are traced. The results of our research confirm the information about the spread of the weaving industry in Rivne Polissya. Among the centers of the textile industry, which are functioning to this day, we focus on the village of Krupovoy, which is known for haze weaving.

The author emphasized that the masters of haze weaving did not clutter the plane of the product with a pattern, giving the outfit a certain sophistication and aesthetics. Traditional hazy clothing, its stylization and creative interpretation by modern craftsmen and textile artists attract the attention of scientists and researchers, which prompts further investigations and the identification of comparative characteristics of fabrics.

The author of the article studied and analyzed professional monographs and scientific publications of domestic researchers in the field of art and ethnography. A separate paragraph in the article publishes the works of researchers who reveal the essence and significance of the haze fabrics of the Rivne region in a retrospective interpretation and contemporary art history issues of the 21st century.

Key words: *artistic fabrics of Ukraine, weaving, haze, clothing fabric, interior fabric, artistic features, Rivne Polissya, Krupove village.*

Постановка проблеми. Традиція художніх серпанкових тканин охоплює широкий діапазон сакральних, декоративно-ужиткових, символічних елементів, що включають в себе: техніко-технологічний процес виготовлення тканин, свята та обряди, з якими нерозривно пов'язане їх функціональне використання та, власне, серпанкові вироби – інтер'єрні тканини (рушники, настільники, серветки) та одягові комплекси вбрання (святкові, обрядові). Серпанкові вироби с. Крупове виокремлюються серед інших народних тканин Полісся власними самобутніми особливостями: 1) матеріалами, технологією та техніками виготовлення, 2) усталеними художньо-моделюючими характеристиками (формами виробів, способами крою, своєрідними компонентами комплексів вбрання), 3) архаїчною геометричною орнаментикою (ромб, розетка, «змійка», «кривуля», косий хрест та ін.). Впродовж багатьох століть унікальну технологію виготовлення серпанкових текстильних виробів передають із покоління в покоління майстри – носії давніх художньо-ремісничих народних традицій. Саме техніка серпанкового ткання слугує головним формотворчим фактором, який локалізує своєрідну специфіку, властиву лише для народного ткацтва с. Крупове. Із зібраного та обробленого льону народні умільці виготовляли тонку пряжу. Легко притискаючи бердо на напівмеханічному верстаті горизонтальної конструкції майстри ткали прозоре лляне полотно – серпанок. Потім, знявши його з верстату, мочили, вибілювали та качали по ньому скляною кулею (галою) або природнім каменем сферичної форми для рівномірного розподілення ниток основи і підкання (за матеріалами облікової картки «Традиція серпанкового ткацтва у селі Крупове Дубровицького району Рівненської області», підготовлено К. Приймачук, Ю. Гончаровою, І. Локшук).

Аналіз останніх досліджень. У комплексі з музейним колекціонуванням особливу цінність в ідентифікації, атрибуції та документації складають наукові дослідження. Одним з перших, хто порушив тематику поліських тканин був Степан Шевчук (70–80-ті рр. ХХ ст.). До питання виготовлення та побутування серпанкових тканин звертаються науковці, серед яких В. Скуратівський, Л. Орел, Ю. Лащук, Г. Стельмашук, О. Никорак, Л. Пономар, А. Українець, Р. Тишкевич, Л. Кос-

тюк, І. Локшук. Наше дослідження торкається формулювання проблематики культурної спадщини українського Полісся на прикладі традиції серпанкового ткацтва на рівненському Поліссі, й, окремим параграфом згрупує праці вітчизняних дослідників для подальшого наукового використання.

Мета статті. Дослідження художніх серпанкових тканин як предмету наукового пошуку у спеціальній літературі.

Виклад основного матеріалу. Традиція художніх серпанкових тканин є унікальним явищем в царині духовної етнічної спадщини українського Полісся. Як єдине ціле, вона в синтезі з іншими видами народної творчості (танець, фольклор, писанкарство, гончарство, вишивка, різьба по дереву та ін.) творить образ унікальної регіональної, а загалом – національної культури. Серпанкові тканини виступають популярним атрибутом автентики мистецтва Рівненщини та Полісся загалом. На різноманітних фестивалях, форумах, регіональних, всеукраїнських та міжнародних виставках серпанкове ткацтво впізнаване й актуальне.

Художні серпанкові тканини сіл Крупове, Берестя, Вільне, Кривиця, Літвиця, Лютинськ, Орв'яниця, Селець, Ясинець Дубровицької міської громади, села Миляч Миляцької сільської громади Рівненської обл. виокремлюються серед потоку текстильної народної продукції впродовж століть. Осередок поліського серпанкового ткацтва вирізняється з поміж інших ткацьких центрів України своїми художньо-виражальними засобами, усталеними формами виробу, орнаментальними мотивами, технологічними підходами. Художній образ серпанкового текстильного виробу й технічні навички передаються нащадкам з року в рік, поступово набуваючи творчого удосконалення. Народний майстер завжди йшов за матеріалом, розкриваючи красу його фактури і кольору, дотримуючись при виконанні виробу декоративності, конструктивності та орнаментальності.

Серпанковий стрій спочатку призначався як одяг для молодят. Найдраматичніший весільний обряд, який символізував перехід дівчини до заміжжя, уособлював розплітання коси та покриття голови молодої очіпком і наміткою. Заува-

жимо, що намітки на рівненському Поліссі виконували декілька важливих функцій, зокрема, їх використовували у якості як головних уборів, так і подарунків (орнаментованих відрізків полотна). У першому випадку вони вирізнялися особливою красою вишитого декору вузьких начольних стрічок – своєрідних позначок, завдяки яким полотнище перед намотуванням одразу фіксувалося в потрібному місці. Проведені дослідження музейницею А. Українець дають змогу констатувати, що намітки-головні убори поступово зникли з народного побуту, але намітки-«подарки» продовжували функціонувати в ньому до середини ХХ ст.: їх активно використовували в народних звичаях та обрядах, подекуди вони слугували матеріалом для пошиття одягу. Зокрема, на Дубровиччині (с. Крупове, Орв'яниця, Берестя) науковцями було зафіксоване самобутнє явище: з тонких прозорих наміток («серпанків») у першій половині минулого століття шили святкове жіноче вбрання (Українець, 2016: 28).

При розрізуванні наміток і пошитті з них вбрання частини полотна, прикрашені орнаментальними смугами, розміщували в чітко визначених місцях. Таким чином досягали врівноваженості та ритмічного чергування орнаментальних мотивів на всіх компонентах вбрання. Так, на сорочках тканий орнамент прикрашав лише нижню частину рукавів біля чохла. На спідницях, що густо рясувалися, – на «клубах» (зверху, нижче пояса). Фартухи, які зшивалися з двох чи трьох пілок, прикрашалися червоними вузькими тканими орнаментальними смугами та мережкою на подолках. Щоб досягнути прозорості тканини, відбілене, накрохмалене, ще вологе вбрання розгладжували та розтягували («накачували») круглою важкою скляною кулею – «камінчиком» (Українець, 2016: 29).

Неперевершеним фактом оригінальності, неповторності й основним чинником, що визначає традицію виготовлення художніх серпанкових тканин, є використання серпанкового строю у весільній обрядовості поліщуків. До компонентів серпанкового вбрання села Крупове Сарненського району входять сорочка, спідниця, фартух та намітка, яка застосовувалась як серпанкова фата. Загалом, серпанкові тканини декорувалися мало, у вигляді тонких червоних смужок, щоб акцентувати увагу на своєрідному поліському тканні. Так, сорочку збагачує лише неширока орнаментована смуга, що прикрашає низ рукава. Спідниця шилася з шести пілок і декорувалися тільки бокові пілки. Фартух ткали з трьох пілок, оздоблення розміщувалося на двох крайніх пілках у нижній

частині. Крім того, низ фартуха та середня пілка виробу орнаментувалися мережкою – ажурним декоративним швом та мереживом. Обидва кінці намітки, головного убору заміжніх жінок, прикрашалися геометричним орнаментом у вигляді смуги та мережкою. Традиція акцентувати увагу глядача на легкій прозорій тканині – серпанку, не загромождаючи візерунком площину виробу, надає текстильному твору певної вишуканості та естетики.

Брак оздоблення на серпанковому вбранні можна пояснити тим, що тоненька, прозора, легка тканина не потребувала особливих прикрас. Делікатне розташування вузьких, тканих технікою перебору, орнаментальних смуг у певних місцях сприяло збереженню цієї легкості, поєднувало всі деталі вбрання в єдиний мистецький комплекс, свідчило про естетичне чуття і тонкий художній смак селянських майстринь (Українець, 2016: 29).

Майстрами серпанкового ткацтва с. Крупове другої половини ХХ – початку ХХІ ст. є заслужені майстри народної творчості України Ульяна Кот (1936–2022), Ніна Дем'янець 1937 р.н., Ніна Рабчевська 1947 р.н., майстриня декоративно-прикладного мистецтва Ольга Придюк 1946 р.н., майстри Тетяна Бернацька 1968 р.н., Ірина Бернацька 1984 р.н., Ірина Букайло 1984 р.н., Марія Плескач 1975 р.н., Ірина Плескач 1999 р.н. Усі навикі ткання жінки перейняли від своїх матерів.

Побутування серпанкової тканини згадується українським письменником І. Котляревським ще наприкінці ХVІІІ ст., а саме: «Льняної пряжі три півмітки, серпанків вісім на намітки...» (Котляревський, 1989: 104). До популяризації серпанкових тканин на міжнародному рівні у 1988 р. долучається У. Кот, представляючи поліське ткацтво у рамках фольклорного фестивалю національних меншин у м. Вашингтон (США). Також, серпанкові тканини експонувалися на фестивалях у Канаді, Польщі, Туреччині, інших закордонних країнах. Майстринями серпанкового ткацтва Н. Дем'янець та Н. Рабчевською у 1992 р. були створені сценічні костюми для учасників народного аматорського фольклорного ансамблю «Берегиня» Крупівського сільського будинку культури. Запропонований одяг є творчою інтерпретацією ткацької, та базується на поліських серпанкових традиціях крупівчан.

Одним з найпоширеніших напрямів діяльності є збереження і колекціонування традиційних серпанкових тканин українського Полісся в музейних фондах України. Серпанкові тканини

**Рис. 1. Народний аматорський фольклорний ансамбль «Берегиня» с. Крупове, 2019 р.
Фото І. Локшук**

**Рис. 2. Народний аматорський фольклорний ансамбль «Берегиня» с. Крупове, 2019 р.
Фото І. Локшук**

популяризуються відділом «Серпанкове розмаїття» Дубровицького історико-етнографічного музею, який є своєрідним осередком побутування автентичного ткання.

Однією з ланок консервації зразків традиційного художнього текстильного мистецтва регіону є Рівненський обласний краєзнавчий музей. Колекція фондів та виставкових залів щорічно поповнюється зразками народного ткацтва, інструментарієм для виготовлення тканини тощо. Збереженню і відтворенню традиції серпанкових тканин Рівненщини сприяє коло діяльності громадської організації «Центр дослідження та відродження Волині». Майстерня історичного ткацтва «Легенди Волині», яка функціонує у м. Радивилів та є структурним підрозділом центру, спрямована на поглиблене вивчення й розширення теоретичних і практичних знань та вмінь у галузі традиційної народної тканини.

Велике інформаційне та пізнавальне значення для значної когорти населення відіграють творчі виставки. Найбільш масовими заходами, в якому залучені як безпосередні носії серпанкового ткацтва, тобто майстри, так і поціновувачі мистецтва, колекціонери – це виставка мистецтва одного села. Презентація доробку майстрів с. Крупове відбувалася в залах Національного музею Тараса Шевченка у Києві (2003 р.) та Рівненського обласного краєзнавчого музею (2011 р., 2018 р.). Крім того, щорічно, традиційні серпанкові тканини та майстер-класи по їх виготовленню демонструються на публічний огляд під час проведення фольклорно-етнографічного свята «Музейні гостини» у м. Рівне (1991–2024 рр.). Проблематика даних виставок та показів щоразу піднімалася у ЗМІ.

Неодноразово питання збереження та потребу висунення серпанкових тканин українського

Полісся до номінації нематеріальної спадщини України та ЮНЕСКО розглядалося на порядку денному КЗ «Рівненський обласний центр народної творчості» РОР, де визначилося ряд заходів щодо популяризації серпанкового ткацтва на всеукраїнському та міжнародному рівнях. Одним із вагомих кроків у царині мистецтва є проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми збереження і популяризації національних традицій серпанкового ткацтва в сучасній Україні» (Програма, 2015) на базі с. Крупове Рівненської обл. Також, за ініціативи Рівненського обласного центру народної творчості започатковано та реалізовано Всеукраїнський мистецький проект ТКАЦТВО.UA (2022 р., 2023 р.), що дає змогу опанувати ази текстильного ткання за кроснами.

Висновки. Вироби серпанкового ткацтва супроводжували поліщуків упродовж життя. На «серпанок» приймали новонароджену дитину, і саме серпанковою наміткою покривали голови молодих під час поділу весільного короваю. З «серпанку» шили святкові костюми. В них ходили до церкви, відвідували родичів на великі свята. «Серпанком» покривали тіло людини, що відходила у Вічність.

Традиційні художні серпанкові тканини с. Крупове є цінним надбанням українського Полісся. Питання дослідження процесу ткання, орнаментування і побутування серпанкових тканин у звичаєвості українців цікавить сучасного науковця, є предметом пошанування серед майстрів, художників-текстильників, меценатів. Варто зауважити, що інтерес до поліського народного мистецтва підвищується після Чорнобильської катастрофи 1986 року. В кін. ХХ – на поч. ХХІ ст. музейні колекції збагачуються традиційними зразками декоративно-прикладного мистецтва. Регулярні виставки-покази серпанкових стрій, відтворених

майстернею ткацтва «Центру дослідження та відродження Волині», творчі виступи народного аматорського фольклорного ансамблю «Берегиня» с. Крупове сприяють розповсюдженню інформації про серпанок серед кола шанувальників.

У нашій праці згуртовані та представлені наукові дослідження початку ХХІ ст., які можуть слугувати підґрунтям дослідникам, аспірантам та студентам у своїх подальших напрацюваннях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білан М., Стельмашук Г. Український стрій. Львів : Фенікс, 2000. 328 с.
2. Вернюк Я. «Три зірочки ясні...» (Основні віхи життя і творчості заслужених майстрів України : Ганни Леончук, Уляни Кот та Марії Шевчук). Монографія. Рівне : Волинські обереги, 2019. 148 с.
3. Костюк Л., Букайло У. Традиції поліського серпанку : іст.-краєзн. нарис. Рівне : Дятлик М., 2015. 152 с.
4. Костюк Л. Провідний центр «поліського серпанку» – село Крупове. *Декоративно-прикладне мистецтво Рівненщини* : колективна монографія / упоряд. і наук. ред. В. Виткалов. Рівне : ПП ДМ, 2010. С. 66–76.
5. Котляревський І. Енеїда. К. : Радянська школа, 1989. 286 с.
6. Кузіна І., Черпак Л. Особливості виготовлення серпанкових тканин у Дубровицькому районі на початку ХХ ст. *Наукові записки* : 140-річчю від дня народження Федора Штейнгеля / гол. ред. О. Булига. Рівне : видавець О. Зень, 2010. Вип. VIII. С. 189–194.
7. Лащук Ю. Народне мистецтво українського Полісся. Львів : Каменяр, 1992. 134 с.
8. Локшук І. Збереження та розвиток традиційного серпанкового ткацтва села Крупове – передумова для вдосконалення і збагачення творчих здібностей молоді. *Духовно-творчий потенціал студентської молоді : психолого-педагогічні проблеми формування та реалізації* : матеріали III Всеукр. наук.-метод. конф. 18–20 трав. 2006 р. Рівне : РДГУ, 2006. С. 159–162.
9. Локшук І. Осередки традиційного художнього ткацтва рівненського Полісся кінця ХІХ – поч. ХХІ століття. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : зб. наук. праць. Х. : ХДАДМ, 2014. № 7. С. 23–27.
10. Локшук І. Традиційне художнє ткацтво рівненського Полісся : культур.-мистец. аспект. *Декоративно-прикладне мистецтво Рівненщини* : колектив. монографія / упоряд. і наук. ред. В. Виткалов. Рівне : ДМ, 2010. С. 7–21.
11. Локшук І. Успадкування та збереження регіональних традицій майстернею історичного ткацтва «Легенди Волині». *Радивилівщина крізь призму віків*. Радивилів : РРІМ, 2014. С. 28–30.
12. Локшук І. Художні серпанкові тканини : проблема збереження та спроба відтворення сучасними майстрами. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Львів : ЛНАМ, 2017. Вип. 34. С. 116–128.
13. Лупій Т. Художньо-образна та семантична структура геометричного орнаменту західнополіських рушників. Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : зб. наук. праць : наук. записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Рівне : РДГУ, 2002. Вип. 7. С. 18–26.
14. Никорак О. Народні тканини Рівненщини на рубежі ХХ–ХХІ ст. *Мистецтвознавство '14*. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2014. С. 29–38.
15. Никорак О. Радивилівський осередок ткацтва: відновлення традицій. *Народознавчі зошити*. 2020. № 4 (154). С. 781–796.
16. Никорак О. Тканини для спідниць Західного Полісся й Волині. *Народознавчі зошити*. 2009. № 1-2. С. 239–259.
17. Никорак О. Українська народна тканина, ХІХ–ХХ ст. Типологія, локалізація, художні особливості : у 2 ч. Львів : Афіша, 2004. Ч. 1 : Інтер'єрні тканини : за матеріалами захід. областей України. 584 с.
18. Никорак О. Українська народна тканина, ХІХ–ХХ ст. Типологія, локалізація, художні особливості : у 2 ч. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2023. Ч. 2 : Одягові тканини : за матеріалами захід. областей України. 608 с.
19. Орел Л. Поліський серпанок. *Народна творчість та етнографія*. 1980. № 5. С. 91–93.
20. Орел Л. Чарівне веретено. *Чарівне веретено*. Нариси / упоряд. А. Данилюк. Львів : Каменяр, 1990. С. 31–36.
21. Пономар Л. Народний одяг Правобережного Полісся середини ХІХ – середини ХХ ст. Іст.-етногр. атлас. Словник. К. : Бізнесполіграф, 2015. 268 с.
22. Приймачук К. Рівненський обласний центр народної творчості в структурі декоративно-прикладного мистецтва. *Декоративно-прикладне мистецтво Рівненщини* : колективна монографія / упоряд. і наук. ред. В. Виткалов. Рівне : ПП ДМ, 2010. С. 173–215.
23. Проблеми збереження і популяризації національних традицій серпанкового ткацтва в сучасній Україні : програма всеукр. наук.-практ. конф., 11–12 верес. 2015 р. Рівне : Рівнен. обл. центр нар. творчості. 2015. 8 с.
24. Рутковська О. Погориння моє серпанкове. *Волинь моя* / гол. ред. М. Сорока. К. : ВАТ «Видавництво «Київська правда», 2003. Вип. III. С. 260–268.
25. Скуратівський В. «Молодицям по серпаночку». *Берегиня* : художні оповіді та новели. К. : Радянський письменник, 1987. С. 170–177.
26. Стельмашук Г. Поліські жіночі головні убори (кін. ХІХ – поч. ХХ ст.). *Народна творчість та етнографія*. 1982. № 4. С. 53–56.
27. Стельмашук Г. Традиційні головні убори українців. К. : Наук. думка, 1993. 240 с.
28. Стельмашук Г. Українське народне вбрання. Львів : Апріорі, 2019. 256 с.
29. Стельмашук Г. Українські народні головні убори. Львів : Апріорі, 2013. 276 с.

30. Тишкевич Р. Етнографічна спадщина Рівненського Полісся. *Західне Полісся: історія і культура* / ред.-упоряд. А. Українець. Рівне : О. Зень, 2006. Вип. 3. С. 58–64.
31. Тишкевич Р. Поліський серпанок. *Наукові записки* / гол. ред. О. Булига. Рівне : видавець О. Зень, 2010. Вип. VIII. С. 287–294.
32. Тишкевич Р. “Поліський серпанок” у свідомості місцевих жителів. *Декоративно-прикладне мистецтво Рівненщини* : колективна монографія / упоряд. і наук. ред. В. Виткалов. Рівне : ПП ДМ, 2010. С. 58–65.
33. Українець А. Весільне вбрання мешканців Рівненщини поч. XX ст. *Етнокультурна спадщина Полісся*. Рівне : Перспектива, 2006. Вип. 7. С. 83–91.
34. Українець А. Виготовлення серпанкового полотна на Рівненщині. *Зб. наук. праць Державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф*. К. : ДНЦЗКСТК, 2012. Вип. I. С. 109–126.
35. Українець А. Виготовлення серпанкового полотна на Рівненщині. *Українець Алла Миколаївна : етнограф, краєзнавець, музейний фахівець* : наук.-допом. біобібліогр. покажч. / уклад. Н. Кожан. Рівне : О. Зень, 2017. С. 64–82.
36. Українець А. Дубровицькі серпанки. *Велика Волинь : минуле й сучасне* / М. Дарманський (гол. ред. кол.). Хмельницький-Ізяслав-Шепетівка, 1994. С. 378–379.
37. Українець А. Експедиційне обстеження Дубровицького району в 1991-1992 рр. *Дубровиці – 1000 років* : зб. матеріалів наук.-краєзн. конф., присвяч. 1000-річчю першої писемної згадки про м. Дубровицю, проведеної 16-17 верес. 2005 р. Рівне, 2005. С. 142–144.
38. Українець А. Експедиційні дослідження народного одягу мешканців Рівненщини на межі XX – XXI ст. *Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею*. Зб. наук. праць. Рівне : Дятлик М., 2016. Вип. XIV. С. 28–33.
39. Українець А. Жіночі головні убори мешканців Рівненського Полісся (кін. XIX – поч. XX ст.). *Народознавчі зошити*. 2006. Вип. 3–4. С. 451–456.
40. Українець А. Матеріали експедиційного обстеження Зарічненського району в кін. 80-х – на поч. 90-х років XX ст. *Західне Полісся: історія та культура*. Матеріали краєзнавчої конференції, присвяченої 60-літтю утворення Зарічненського р-ну та 20-літтю аварії на Чорнобильській АЕС. Рівне : Видавець О. Зень, 2006. Вип. 2. С. 120–128.
41. Українець А. Традиційний народний одяг Рівненського Полісся. *Зб. наук. праць Державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф*. К. : ДНЦЗКСТК, 2012. Вип. I. С. 289–307.
42. Українець А. Традиційний одяг Рівненщини. У 2 кн. Рівне: У фарватері істина, 2019. Кн. 1. 208 с.

REFERENCES

1. Bilan M., Stelmashchuk H. (2000) *Ukrainskyi strii*. [Ukrainian clothes]. Lviv : Feniks, 328. [in Ukrainian].
2. Verniuk Ya. (2019) «Try zironki yasni...» (Osnovni vikhy zhyttia i tvorchosti zasluženykh maistriv Ukrainy: Hanny Leonchuk, Uliany Kot ta Marii Shevchuk). Monohrafiia. [“Three bright stars...” (The main milestones of the life and work of honored masters of Ukraine: Hanna Leonchuk, Ulyana Kot and Maria Shevchuk). Monograph]. Rivne : Volynski oberehy, 148. [in Ukrainian].
3. Kostiuk L., Bukailo U. (2015) *Tradytzii poliskoho serpanku : ist.-kraiezn. narys*. [Traditions of the Polissya haze: historical and regional. sketch]. Rivne : Diatlyk M., 152. [in Ukrainian].
4. Kostiuk L. (2010) *Providnyi tsentr “poliskoho serpanku” – selo Krupove*. [The leading center of the “Polissya haze” is the village of Krupove] *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo Rivnenshchyny : kolektyvna monohrafiia and Decorative and applied art of the Rivne region: a collective monograph*. V. Vytkafov (ed.). Rivne : PP DM, 66–76. [in Ukrainian].
5. Kotliarevskiy I. (1989) *Eneida*. [Aeneid]. K. : Radianska shkola, 286. [in Ukrainian].
6. Kuzina I., Cherpak L. (2010) *Osoblyvosti vyhotovlennia serpankovykh tkanyn u Dubrovyskomu raioni na pochatku XX st.* [Peculiarities of the production of hazel fabrics in the Dubrovyskyi district at the beginning of the 20th century] *Naukovi zapysky : 140-richchiu vid dnia narodzhennia Fedora Shteinhelia and Scientific notes: on the 140th anniversary of the birth of Fyodor Shteingel*. O. Bulyha (ed.). Rivne : vydavets O. Zen, VIII. 189–194. [in Ukrainian].
7. Lashchuk Yu. (1992) *Narodne mystetstvo ukrainskoho Polissia*. [Folk art of Ukrainian Polissya]. Lviv : Kameniar, 134. [in Ukrainian].
8. Lokshuk I. (2006) *Zberezhennia ta rozvytok tradytseinoho serpankovoho tkatstva sela Krupove – peredumova dlia vdoskonalennia i zbahachennia tvorchykh zdibnostei molodi*. [Preservation and development of the traditional haze weaving of the village of Krupove is a prerequisite for improving and enriching the creative abilities of young people] *Dukhovno-tvorchyi potentsial studentskoi molodi : psykholoho-pedahohichni problemy formuvannia ta realizatsii : materily III Vseukr. nauk.-metod. konf. 18-20 trav. 2006 r. and Spiritual and creative potential of student youth: psychological-pedagogical problems of formation and implementation: materials of III All-Ukraine. science and method conf. May 18–20 2006*. Rivne : RDHU, 159-162. [in Ukrainian].
9. Lokshuk I. (2014) *Oseredky tradytseinoho khudozhnogo tkatstva rivnenskoho Polissia kintsia XX – poch. XXI stolitia*. [Centers of traditional artistic weaving of the Rivne Polissya of the end of the 19th – beginning of the 21st century] *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv* : zb. nauk. prats and Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts: coll. of science works. Kh. : KhDADM, 7. 23–27. [in Ukrainian].
10. Lokshuk I. (2010) *Tradytseiine khudozhnie tkatstvo rivnenskoho Polissia : kultur.-mystets. aspekt*. [Traditional artistic weaving of the Rivne Polissya: culture and art. aspect] *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo Rivnenshchyny : kolektyvna monohrafiia and Decorative and applied art of the Rivne region: a collective monograph*. V. Vytkafov (ed.). Rivne : DM, 7–21. [in Ukrainian].
11. Lokshuk I. (2014) *Uspadkuvannia ta zberezhennia rehionalnykh tradytsei maisterneiu istorychnoho tkatstva «Lehendi Volyni»*. [Inheritance and preservation of regional traditions by the historical weaving workshop “Legends of Volyn”] *Rady-*

vylyshchyna kriz pryzmu vikiv and Radyvylovshchyna through the prism of the ages. *Radyvyliv* : RRIM, 28–30. [in Ukrainian].

12. Lokshuk I. (2017) *Khudozhni serpankovi tkanyny : problema zberezhennia ta sproba vidtvorennia suchasnymy maistramy*. [Artistic haze fabrics: the problem of preservation and the attempt of reproduction by modern masters] *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv and Bulletin of the Lviv National Academy of Arts*. Lviv : LNAM, 34. 116–128. [in Ukrainian].

13. Lupii T. (2002) *Khudozhno-obrazna ta semantychna struktura heometrychnoho ornamentu zakhidnopoliskykh rushnykiv*. [Artistic and figurative and semantic structure of the geometric ornament of Western Polissya towels] *Ukrainska kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku : zb. nauk. prats : nauk. zapysky Rivnen. derzh. humanit. un-tu. and Ukrainian culture: past, present, ways of development: coll. of science works: science. notes of Rivne state humanitarian university*. Rivne : RDHU, 7. 18–26. [in Ukrainian].

14. Nykorak O. (2014) *Narodni tkanyny Rivnenshchyny na rubezhi XX–XXI st.* [Folk fabrics of the Rivne region at the turn of the XX–XXI centuries] *Mystetstvovznavstvo 14 and Art history '14*. Lviv : Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy, 29–38. [in Ukrainian].

15. Nykorak O. (2020) *Radyvylivskiy oseredok tkatstva: vidnovlennia tradytsii*. [Radyviliv center of weaving: restoration of traditions] *Narodoznavchi zoshyty and Ethnological notebooks*, 4 (154). 781–796. [in Ukrainian].

16. Nykorak O. (2009) *Tkanyny dlia spidnyts Zakhidnoho Polissia y Volyni*. [Fabrics for skirts of Western Polissya and Volhynia] *Narodoznavchi zoshyty and Ethnological notebooks*, 1–2. 239–259. [in Ukrainian].

17. Nykorak O. (2004) *Ukrainska narodna tkanyna, XIX–XX st. Typolohiia, lokalizatsiia, khudozhni osoblyvosti*. [Ukrainian folk fabric, XIX–XX centuries. Typology, localization, artistic features]. In 2 parts. Lviv : Afisha, 1 : *Interierni tkanyny : za materialamy zakhid. oblastei Ukrainy*. [Interior fabrics: west by materials. regions of Ukraine]. 584. [in Ukrainian].

18. Nykorak O. (2023) *Ukrainska narodna tkanyna, XIX–XX st. Typolohiia, lokalizatsiia, khudozhni osoblyvosti*. [Ukrainian folk fabric, XIX–XX centuries. Typology, localization, artistic features]. In 2 parts. Lviv : Instytut narodoznavstva NAN Ukrainy, 2 : *Odiahovi tkanyny : za materialamy zakhid. oblastei Ukrainy*. [Clothing fabrics: west by materials. regions of Ukraine]. 608. [in Ukrainian].

19. Orel L. (1980) *Poliskiy serpanok*. [Polissya haze] *Narodna tvorchist ta etnografia and Folk creativity and ethnography*, 5. 91–93. [in Ukrainian].

20. Orel L. (1990) *Charivne vereteno*. [The magic spindle] *Charivne vereteno. Narysy and The magic spindle. Essays*. A. Danyliuk (ed.). Lviv : Kameniar, 31–36. [in Ukrainian].

21. Ponomar L. (2015) *Narodnyi odiah Pravoberezhnoho Polissia seredyny XIX – seredyny XX st.* [Folk clothing of the Right Bank Polissya of the mid-19th – mid-20th centuries] *Ist.-etnohr. atlas. Slovnyk and Hist.-ethnogr. atlas. Dictionary*. K. : *Biznespolihraf*, 268. [in Ukrainian].

22. Prymachuk K. (2010) *Rivnenskyi oblasnyi tsentr narodnoi tvorchosti v strukturі dekoratyvno-prykladnoho mystetstva*. [Rivne regional center of folk creativity in the structure of decorative and applied art] *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo Rivnenshchyny : kolektyvna monohrafiia and Decorative and applied art of the Rivne region: a collective monograph*. V. Vytkalov (ed.). Rivne : PP DM, 173–215. [in Ukrainian].

23. *Problemy zberezhennia i populiaryzatsii natsionalnykh tradytsii serpankovoho tkatstva v suchasniі Ukraini : prohrama vseukr. nauk.-prakt. konf.*, 11–12 veres. 2015 r. [Problems of preservation and popularization of national traditions of hazel weaving in modern Ukraine: program of all-Ukraine. science and practice conference, September 11–12. 2015]. Rivne : Rivnen. obl. tsentr nar. tvorchosti, 8. [in Ukrainian].

24. Rutkovska O. (2003) *Pohorynnia moie serpankove*. [Goryn my hazel] *Volyn moia and Volyn is my*. M. Soroka. (ed.). K. : VAT “Vydavnytstvo “Kyivska pravda”, III. 260-268. [in Ukrainian].

25. Skurativskiy V. (1987) “*Molodytsiam po serpanochku*”. [“Well done to the haze”] *Berehynia : khudozhni opovidi ta novely and Berehynia: short stories and short stories*. K. : *Radianskyi pysmennyk*, 170–177. [in Ukrainian].

26. Stelmashchuk H. (1982) *Poliski zhinochi holovni ubory (kin. XIX – poch. XX st.)*. [Polissya women’s headdresses (late 19th – early 20th centuries)] *Narodna tvorchist ta etnografia and Folk creativity and ethnography*, 4. 53–56 [in Ukrainian].

27. Stelmashchuk H. (1993) *Tradytsiini holovni ubory ukraintsev*. [Traditional headdresses of Ukrainians]. K. : *Nauk. dumka*, 240. [in Ukrainian].

28. Stelmashchuk H. (2019) *Ukrainske narodne vbrannia*. [Ukrainian national costume]. Lviv : Apriori, 256. [in Ukrainian].

29. Stelmashchuk H. (2013) *Ukrainski narodni holovni ubory*. [Ukrainian folk headdresses]. Lviv : Apriori, 276. [in Ukrainian].

30. Tyshkevych R. (2006) *Etnografichna spadshchyna Rivnenskoho Polissia*. [Ethnographic heritage of Rivne Polissya] *Zakhidne Polissia: istoriia i kultura and Western Polissya: history and culture*. A. Ukrainets (ed.). Rivne : O. Zen, 3. 58–64. [in Ukrainian].

31. Tyshkevych R. (2010) *Poliskiy serpanok*. [Polissya haze] *Naukovi zapysky and Proceedings*. O. Bulyga (ed.). Rivne : vydavets O. Zen, VIII. 287–294. [in Ukrainian].

32. Tyshkevych R. (2010) “*Poliskiy serpanok*” u svidomosti mistsevykh zhyteliv. [“Polissya haze” in the minds of local residents] *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo Rivnenshchyny : kolektyvna monohrafiia and Decorative and applied art of the Rivne region: a collective monograph*. V. Vytkalov (ed.). Rivne : PP DM, 58–65. [in Ukrainian].

33. Ukrainets A. (2006) *Vesilne vbrannia meshkantsiv Rivnenshchyny poch. XX st.* [Wedding attire of residents of the Rivne region beginning 20th century] *Etnokulturna spadshchyna Polissia and Ethnocultural heritage of Polissya*. Rivne : *Perspektyva*, 7. 83–91. [in Ukrainian].

34. Ukrainets A. (2012) Vyhotovlennia serpankovoho polotna na Rivnenshchyni. [Production of haze cloth in the Rivne region] Zb. nauk. prats Derzhavnoho naukovoho tsentru zakhystu kulturnoi spadshchyny vid tekhnohennykh katastrof and Coll. of science works of the State Scientific Center for the Protection of Cultural Heritage from Man-made Disasters. K. : DNTsZKSTK, 1. 109–126. [in Ukrainian].
35. Ukrainets A. (2017) Vyhotovlennia serpankovoho polotna na Rivnenshchyni. [Production of haze cloth in the Rivne region] Ukrainets Alla Mykolaivna : etnohraf, kraieznaveť, muzeinyi fakhivets : nauk.-dopom. biobibliohr. pokazhch. and Ukrainian Alla Mykolaivna: ethnographer, local historian, museum specialist: research assistant. biobibliography show. N. Kozhan (ed.). Rivne : O. Zen, 64–82. [in Ukrainian].
36. Ukrainets A. (1994) Dubrovyski serpany. [Haze in Dubrovysia] Velyka Volyn : mynule y suchasne and Big Volyn: past and present. M. Darmanskyi (ed.). Khmelnytskyi-Iziaslav-Shepetivka, 378–379. [in Ukrainian].
37. Ukrainets A. (2005) Ekspedytsiine obstezhennia Dubrovyskoho raionu v 1991–1992 rr. [Expedition survey of Dubrovysia district in 1991–1992] Dubrovyski – 1000 rokiv : zb. materialiv nauk.-kraiezn. konf., prysviach. 1000-richchiu pershoi pysemnoi zghadky pro m. Dubrovysiu, provedenoï 16-17 veres. 2005 r. and Dubrovysia – 1000 years: coll. materials of scientific and regional conf., dedicate. On the 1000th anniversary of the first written mention of Dubrovysia, held on September 16–17, 2005. Rivne, 142–144. [in Ukrainian].
38. Ukrainets A. (2016) Ekspedytsiini doslidzhennia narodnoho odiahu meshkantsiv Rivnenshchyny na mezhi XX–XXI st. [Expeditionary studies of the folk clothing of the inhabitants of the Rivne region at the turn of the 20th – 21st centuries] Naukovi zapysky Rivnenskoho oblasnoho kraieznavechoho muzeiu. Zb. nauk. prats and Scientific notes of the Rivne regional local history museum. Coll. of science works. Rivne : Diatlyk M., XIV. 28–33. [in Ukrainian].
39. Ukrainets A. (2006) Zhinochi holovni ubory meshkantsiv Rivnenskoho Polissia (kin. XIX – poch. XX st.). [Women’s headdresses of residents of Rivne Polissia (late 19th – early 20th centuries)] Narodoznavchi zoshyty and Ethnological notebooks, 3–4. 451–456. [in Ukrainian].
40. Ukrainets A. (2006) Materialy ekspedytsiinoho obstezhennia Zarichnenskoho raionu v kin. 80-kh – na poch. 90-kh rokiv XX st. [Materials of the expedition survey of the Zarichninsky district in the late 80s – early 90s of the 20th century] Zakhidne Polissia: istoriia ta kultura. Materialy kraieznavechoi konferentsii, prysviachenoï 60-littiu utvorennia Zarichnenskoho r-nu ta 20-littiu avarii na Chornobylskii AES and Western Polissya: history and culture. Materials of the regional history conference dedicated to the 60th anniversary of the formation of the Zarichnensky district and the 20th anniversary of the accident at the Chernobyl nuclear power plant. Rivne : Vydavets O. Zen, 2. 120–128. [in Ukrainian].
41. Ukrainets A. (2012) Tradytsiinyi narodnyi odiah Rivnenskoho Polissia. [Traditional folk clothes of the Rivne Polissya] Zb. nauk. prats Derzhavnoho naukovoho tsentru zakhystu kulturnoi spadshchyny vid tekhnohennykh katastrof and Coll. of science works of the State Scientific Center for the Protection of Cultural Heritage from Man-made Disasters. K. : DNTsZKSTK, 1. 289–307. [in Ukrainian].
42. Ukrainets A. (2019) Tradytsiinyi odiah Rivnenshchyny. [Traditional clothes of the Rivne region]. In 2 books. Rivne: U farvateri istyna, 1. 208. [in Ukrainian].